

Lietuvių kalbos (gimtosios) įskaitos temos ir potemės

KALBA

1. Kaip kinta lietuvių kalba, keičiantis visuomenės komunikacinėms reikmėms? Pagrįskite savo nuomonę konkrečiais pavyzdžiais.
2. Kalbėdamas apie rašymą, Žoržas Biufonas teigė, kad „stilius – tai žmogus“. Paaiškinkite, kaip suprantate šią mintį, ir argumentuokite savo požiūrį konkrečiais pavyzdžiais.
3. Ar tarp kitų kalbos atmainų tarmė turi prestižą? Savo nuomonę pagrįskite konkrečiais pavyzdžiais ir asmenine patirtimi.
4. Lietuviai nuolat bendravo su rusais, lenkais ir vokiečiais. Vadinasi, lietuvių kalboje turi būti jų kalbų pėdsakų. Pagrįskite šį teiginį konkrečiais kalbų duomenimis.
5. „J. Jablonskiui pridedamas „kalbos tėvo“ titulas, žinoma, nėra objektyvi teisinė tiesa, bet – daug svarbiau! – tai pati didžiausia pilietinė, kultūrinė, romantinė kategorija.“ (Arvydas Vidžiūnas) Kaip suprantate šią mintį? Pagrįskite savo nuomonę Jono Jablonskio veiklos faktais.
6. Kalbotyros mokslo atstovas Deividas Kristalas teigia: „Pabandykite įsivaizduoti, kas nutiktų, jeigu anglų kalba ir toliau plistų kaip iki šiol. Galbūt kada nors tai būtų vienintelė kalba, kurios reikėtų mokytis, o jei taip nutiktų, tai būtų didžiausia pasaulį kada nors ištikusi nelaimė.“ Ar pritartumėte šiai minčiai? Argumentuokite savo požiūrį.
7. Kartais kyla diskusijų dėl lietuvių kalbos rašybos. Pavyzdžiui, vieni norėtų atsisakyti nosinių raidžių vartojimo, kiti mano, kad nosines raides būtina išlaikyti. Aptarkite, kas, kada ir kodėl įvedė nosinių raidžių rašymą žodžių kamiene. Pasvarstykite, ar lietuvių kalba neprarastų savitumo jų atsisakius.
8. Johanas Gotfrydas Herderis teigia: „Kitų kalbų aš mokausi ne tam, kad savąją pamirščiau, svetimas tautas lankau ne tam, kad savo auklėjimo įpročių atsižadėčiau...“ Aptarkite, kokią įtaką lietuvių kalbai daro kitos kalbos, kurių jūs mokotės.
9. Aptarkite Valstybinės kalbos politikos gaires (VLKK, 2008). Paaiškinkite, kodėl jos yra svarbios.
10. Susiformavusias žmonių elgesio taisykles, apimančias išorinius tarpusavio bendravimo pasireiškimus, įprasta vadinti tarptautiniu žodžiu *etiketas*. Aptarkite lietuvių kalbos etiketo savybes.
11. Ar Lietuvių kalbos žodynas (LKŽ) – neįkainojama vertybė mokslui ir kalbos praktikai? Pagrįskite savo nuomonę.
12. Viktorija Daujotytė teigia: „Gramatika, mano supratimu, yra vienas įdomiausių žmogaus pasaulio struktūros būdų. Pirmoji pamatinė žmogaus struktūra yra jo gimtosios kalbos gramatika.“ Ar pritartumėte šiai minčiai? Argumentuokite savo požiūrį konkrečiais pavyzdžiais.
13. Pavardėse matyti visa mūsų vardyno istorija ir raida. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais.
14. Rita Miliūnaitė teigia: „Spaudimas lietuvių kalbai, esančiai kitų kalbų apsuptyje, didžiulis – tiek iš vidaus, mūsų pačių, tiek iš išorės, ir jis vis stiprės.“ Ar pritartumėte šiai minčiai? Argumentuokite savo požiūrį konkrečiais pavyzdžiais.
15. Anot Regimanto Tamošaičio, „kalba, be tvarkos ir taisyklių sistemos, dar turi ir gyvybę, o tos gyvybės sergėtojai jau yra jos kūrėtojai, kūrėjai: rašytojai, poetai.“ Ar pritartumėte šiai minčiai? Argumentuokite savo požiūrį.

LITERATŪRA

1. Dažnai literatūroje kalbama apie meilę. Remdamiesi konkrečiais kūriniais pasvarstykite, kokia meilės samprata dažniausia lietuvių literatūroje.
2. Neigiami personažai įdomesni už teigiamus. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį konkrečiais literatūros pavyzdžiais.
3. Kristijono Donelaičio „Metai“ – pasaulinės klasikos kūrinys, sulaukęs daugelio skirtingų interpretacijų. Aptarkite bent dvi iš jų, argumentuotai išskirdami patrauklesnę.
4. Maironis, padėjęs lietuvių moderniosios poezijos pagrindus, buvo ir tebėra aktualus. Tai liudija jo kūrybos interpretacijų gausa. Aptarkite bent dvi iš jų, argumentuotai išskirdami patrauklesnę.
5. Ar juntamas šiuolaikinės lietuvių literatūros atotrūkis nuo europinės literatūros? Kalbėdami šia tema remkitės konkrečiais pavyzdžiais.
6. Kuo jums įdomi šiuolaikinė lietuvių eseistika? Kalbėdami šia tema remkitės konkrečiais kūriniais.
7. Ar pritariate minčiai, kad poezija skatina gebėjimą gėrėtis, o gebėjimas gėrėtis keičia žmogų, ir tokiu būdu gelbėjamas pasaulis? Kalbėdami šia tema remkitės lietuvių autorių poezija.
8. Kokia yra išliekamoji senosios Lietuvos raštijos vertė? Kalbėdami šia tema remkitės konkrečiais pavyzdžiais.
9. Nuo Antikos laikų tragedijose kalbama apie individo ir visuomenės santykius bei nuolatinę jų įtampą, apie aistras, kurioms žmogus neatsispiria. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį konkrečiais literatūros pavyzdžiais.
10. Literatūroje dažnas žmogaus būsenos, jo situacijos pasaulyje ir gamtos paralelizmas. Pagrįskite šį teiginį konkrečiais lietuvių literatūros pavyzdžiais.
11. XX a. pradžios Lietuvos rašytojų moterų kūryboje vyrauja šeimos problematika. Pagrįskite šį teiginį konkrečiais pavyzdžiais.
12. Išeivijos rašytojo patirtis yra unikali. Kai prarandamas ryšys su gimtąja žeme, istoriją turinčiais namais, pagaliau netgi su įprastu peizažu, lieka vienintelė tikrovė – žmogus. Pagrįskite šį teiginį, remdamiesi pasirinktų išėivijos poetų kūryba.
13. Šiuolaikinių rašytojų kūrinuose ryški tradicijos ir modernumo sankirta. Pagrįskite šį teiginį konkrečiais lietuvių literatūros pavyzdžiais.
14. Kokius veikėjų poelgius galite pavadinti lemtingais? Argumentuokite remdamiesi skirtingų istorinių laikotarpių literatūros kūriniais.
15. Ar pritariate teiginiui, kad romaną visada įdomiau skaityti nei apsakymą ar novelę? Pagrįskite savo nuomonę, remdamiesi pasirinktais kūriniais.

KULTŪRA

1. Kaip vertinamas lietuvių menas pasauliniame kontekste? Pagrįskite savo nuomonę konkrečiais pavyzdžiais.
2. Ar svarbu išsaugoti senamiesčius, senus dvarus, jų parkus? Pagrįsdami savo nuomonę remkitės konkrečiais jūsų aplinkos pavyzdžiais.
3. Kokią reikšmę Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūryba turi šiuolaikinei Lietuvos kultūrai? Pagrįskite savo nuomonę kultūrologų darbais.
4. Aptarkite lietuvių liaudies meno specifiką. Remkitės konkrečiais liaudies menininkų darbais.
5. Kokius lietuvių kultūros bruožus jums atskleidė menai? Argumentuokite.
6. Kokie prestižiniai apdovanojimai suteikiami Lietuvos kultūrai nusipelnusiems žmonėms? Aptarkite, kuo įžymios asmenybės, gavusios prestižinius apdovanojimus pastaraisiais metais.
7. Filosofas Algis Mickūnas teigia: „Senovės lietuviai apskritai buvo kitokie – linksmi, laimingi, bet ir mąslūs, gilūs, filosofiški... Iš liaudies dainų matyti, kokie mes esame.“ Paašškinkite, kaip suprantate šią mintį, ir argumentuokite savo požiūrį.
8. Fotomenininkas Tomas Pabedinskas teigia: „Fotografijoje žiūrovas įžvelgia daugiau, nei iš tikrųjų mato – žiūrėdamas į nuotraukoje užfiksuotą žmogaus išorę, joje atpažįsta asmens tapatybės išraišką“. Paašškinkite, kaip suprantate šią mintį, ir argumentuokite savo požiūrį.
9. Sakoma, kad memuarai – tai neprilygstama priemonė pasakoti apie kitus žmones ir perteikti istoriją. Pasirinkite memuarų ir paanalizuokite, kaip juose atsiskleidžia epocha.
10. Ar sutinkate su teiginiu, kad tapyba Lietuvoje yra stipresnė už kitas šiuolaikinio vaizduojamojo meno formas? Savo nuomonę pagrįskite konkrečiais pavyzdžiais.
11. Drama yra dvilypis kūrinys, gyvenantis ir literatūrinį, ir sceninį gyvenimą. Režisierius ne tik kuria savitą teatrinę kalbą, bet ir siūlo savą kūrinio perskaitymo versiją. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį pasirinkę vieną iš šiuolaikinių lietuvių režisierių darbų.
12. Ką manote apie religijos reikšmę Lietuvos kultūrai praeityje ir dabartyje? Pagrįskite savo nuomonę kultūrologų darbais.
13. Kokių kultūros epochų ženklų pastebime šiuolaikinėje kultūroje? Pagrįskite savo nuomonę konkrečiais pavyzdžiais.
14. Yra Lietuvos kino režisierių, kurių darbai vertinami pasaulyje už sugebėjimą itin giliai pažvelgti į žmogaus sielą ir už poetizuotą požiūrį į pasaulį. Aptarkite, kurie darbai yra nusipelnę tokio įvertinimo.
15. Lietuvoje ilgus šimtmečius gyvena slavai, žydai, karaimai ir kitų tautų atstovai, tad daugiakultūriškumas teatre, kine, taikomojoje dailėje tapo išskirtiniu Lietuvos meno bruožu. Pagrįskite arba paneikite šį teiginį remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais.